

۱۵۸۷۵۴۸

# ارزیابی مدیریت بحران

گردآوری و تألیف:

سید ابراهیم زمانیه شهری

حمید امیری

|                     |                                                                              |
|---------------------|------------------------------------------------------------------------------|
| سرشناسه             | : زمانیه شهری، سیدابراهیم، ۱۳۳۸ -                                            |
| عنوان و نام پدیدآور | : ارزیابی مدیریت بحران / گردآوری و تالیف سیدابراهیم زمانیه شهری، حمید امیری. |
| مشخصات نشر          | : بجنورد: گسترش علوم نوین، ۱۳۹۶.                                             |
| مشخصات ظاهری        | : ۷۹ ص.                                                                      |
| شابک                | : 978-600-8470-69-4: ۱۵۰۰۰۰ ریال                                             |
| وضعیت فهرست نویسی   | : فیپا                                                                       |
| موضوع               | : مدیریت بحران                                                               |
| موضوع               | : Crisis management                                                          |
| موضوع               | : بلاهای طبیعی - مدیریت                                                      |
| موضوع               | : Natural disasters - Management                                             |
| شناسه نزوده         | : امیری، حمید، ۱۳۵۳ -                                                        |
| رده بندی کنگره      | : ۱۳۹۶ الف ۴/۴۹: HD۴۹                                                        |
| رده بندی دیویی      | : ۶۵۸/۴۰                                                                     |
| شماره کتابشناسی ملی | : ۱۴                                                                         |

|                |                                 |
|----------------|---------------------------------|
| ■ انتشارات:    | گسترش علوم نوین                 |
| ■ عنوان کتاب:  | ارزیابی مدیریت بحران            |
| ■ مؤلفین:      | سید ابراهیم زمانیه شهری - امیری |
| ■ طراح جلد:    | سینا حمیدی                      |
| ■ صفحه آرای:   | سینا حمیدی                      |
| ■ نوبت چاپ:    | پاییز ۱۳۹۶                      |
| ■ شمارگان:     | ۱۰۰۰                            |
| ■ شابک:        | ۹۷۸-۶۰۰-۸۴۷۰-۶۹-۴               |
| ■ تعداد صفحات: | ۷۹ صفحه                         |
| ■ قیمت:        | ۱۵۰۰۰۰ ریال                     |

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

## فهرست مطالب

| عنوان                                   | صفحه |
|-----------------------------------------|------|
| مقدمه.....                              | ۱    |
| بحران چیست؟.....                        | ۳    |
| سناریوها و حالات مختلف بحران.....       | ۵    |
| جو حاکم در شرایط بحرانی.....            | ۷    |
| تصمیم‌گیری.....                         | ۸    |
| مدیریت بحران.....                       | ۱۰   |
| مراحل مدیریت بحران.....                 | ۱۲   |
| اهداف مدیریت بحران عبارت است از:.....   | ۱۳   |
| چرخه مدیریت بحران شامل ۳ حله اساسی..... | ۱۳   |
| ویژگی‌های مدیریت بحران.....             | ۱۵   |
| کنترل برنامه‌ریزی شده بحران.....        | ۱۵   |
| پیشنهادهای.....                         | ۱۹   |
| نتیجه‌گیری.....                         | ۲۰   |
| پیامد.....                              | ۲۰   |
| مدیریت مخاطرات.....                     | ۲۱   |
| ویژگیهای مدیریت مخاطرات.....            | ۲۱   |
| کاهش اثرات.....                         | ۲۱   |
| آمادگی.....                             | ۲۱   |
| آمادگی مقابله.....                      | ۲۲   |
| اجزای آمادگی.....                       | ۲۲   |
| باز توانی.....                          | ۲۲   |
| بازسازی.....                            | ۲۳   |
| بازیابی.....                            | ۲۳   |
| سامانه فرماندهی حادثه.....              | ۲۳   |
| مرکز عملیات اضطراری.....                | ۲۳   |
| برنامه ریزی.....                        | ۲۳   |
| مدیریت ریسک.....                        | ۲۴   |
| مراحل فرایند مدیریت ریسک.....           | ۲۴   |

|    |                                                    |
|----|----------------------------------------------------|
| ۲۴ | ارزیابی ریسک.....                                  |
| ۲۵ | اطلاع رسانی ریسک.....                              |
| ۲۵ | نظام مدیریت ریسک.....                              |
| ۲۵ | شناسایی ریسک.....                                  |
| ۲۵ | انواع ریسک.....                                    |
| ۲۵ | انواع ریسک ها از نظر قابل کنترل بودن یا نبودن..... |
| ۲۶ | آمادگی خطر جامعه (آسیب پذیری).....                 |
| ۲۶ | گام های آسیب پذیری جامعه.....                      |
| ۲۶ | ارزیابی خطر پذیری.....                             |
| ۲۶ | عناصر ارزیابی آسیب پذیری.....                      |
| ۲۷ | اهداف ارزیابی صحت حادثه.....                       |
| ۲۷ | اهداف ارزیابی سریع بارش.....                       |
| ۲۸ | انواع ارزیابی.....                                 |
| ۲۸ | اهداف ارزیابی اولیه.....                           |
| ۲۹ | اهداف ارزیابی تفصیلی.....                          |
| ۲۹ | مبانی حاکم بر نظام ارزیابی عملکرد.....             |
| ۳۰ | از دیدگاه علم مدیریت.....                          |
| ۳۴ | ارزیابی.....                                       |
| ۳۵ | تعاریف.....                                        |
| ۳۶ | دیدگاههای سنتی و نوین در ارزیابی.....              |
| ۳۹ | تاریخچه ارزیابی.....                               |
| ۴۰ | ارزیابی در ایران.....                              |
| ۴۲ | حوادث و ارزیابی.....                               |
| ۴۵ | اهمیت ارزیابی.....                                 |
| ۴۶ | ارزیابی در سوانح.....                              |
| ۴۷ | تعاریف ارزیابی.....                                |
| ۴۷ | ارزشیابی در مدیریت بلایا.....                      |
| ۴۸ | انواع ارزیابی.....                                 |
| ۴۸ | ارزیابی اولیه.....                                 |
| ۴۸ | هدف ارزیابی اولیه.....                             |

|    |                                                                       |
|----|-----------------------------------------------------------------------|
| ۴۹ | ارزیابی تفصیلی.....                                                   |
| ۵۰ | تفاوت ارزیابی اولیه و تفصیلی.....                                     |
| ۵۶ | اطلاعات بعد از وقوع حادثه (بلاى طبعی).....                            |
| ۵۸ | ارتباطات و شبکه های ارتباطی.....                                      |
| ۶۲ | الویت های بهداشتی در بحران.....                                       |
| ۶۳ | عوارض اختصاصی.....                                                    |
| ۶۴ | پیشنهادهات.....                                                       |
| ۶۶ | تهیه طرح عملیاتی برای شرایط بحرانی.....                               |
| ۶۷ | کمیت آب در شرایط بحرانی.....                                          |
| ۶۸ | منابع آب در شرایط بحران.....                                          |
| ۷۰ | تصفیه آب در شرایط بحرانی.....                                         |
| ۷۰ | تغذیه و امدادهای غذایی در شرایط بحران ناشی از بلایا.....              |
| ۷۱ | نیازهای غذایی در شرایط اضطراری.....                                   |
| ۷۴ | بررسی وضعیت تغذیه و مشکلات انسانی.....                                |
| ۷۵ | صورت های مختلف امداد غذایی.....                                       |
| ۷۶ | تغذیه شیرخواران.....                                                  |
| ۷۶ | جمعآوری کمکهای مردمی و ارسال مواد غذایی مناسب به منطقه بحرانبوده..... |
| ۷۸ | منابع.....                                                            |

در دل هر مشگلی فرصت های بزرگتر و عالی تر نهفته است که انسانهای بزرگ قادرند

مشکلات را به فرصت های بزرگ تبدیل نمایند.

## مقدمه

شاید کمتر واژه ای همچون «بحران»، ادبیات معاصر و همچون ادبیات علوم اجتماعی را به خود مشغول داشته و رشته های علمی مختلف را درگیر ساخته است. دانشمندان روابط بین الملل دل مشغول جلوه گری از بروز جنگ بین کشورها، سیاست شناسان نگران بروز ناآرامی ها و بی ثباتی های سیاسی، صاحب نظران علم مدیریت که با ورشکستگی و فروپاشی شرکت ها و کسب و کارها مواجه هستند، مهندسان و متخصصان فنی که روش های کاهش خسارت ها و خرابی های ناشی از بلایای طبیعی یا سوانح صنعتی را جستجو می کنند، اقتصاد دانانی که تلاطم ها و نوسانات شدید بازارهای پولی و مالی را تجزیه و تحلیل می نمایند، روانشناسانی که با نابسامانی های روحی بیماران سروکار دارند و سایر صاحب نظران و محققان رشته های مختلف علمی، هر یک به گونه ای، واژه ی بحران را به کار گرفته و از آن برای توصیف پدیده ای مورد نظر خود استفاده کرده اند. تنوع در پدیده هایی که بحران خوانده می شوند. هنوز کمتر از تنوع در تعریف هایی است که از این واژه ارائه شده است. دانش پزشکی، بحران را «نقطه عطفی در سیر بیماری، یعنی وقتی که معلوم می شود بیمار نجات خواهد یافت یا خواهد مرد» تعریف می کند (فرهنگ رابستر). دانش روابط بین الملل با عنایت به حوادثی مانند بحران موشکی کوبا، بحران ها را جان نشین جنگ و نه صرفاً ماجراهای خطرناکی که مقدمه ی جنگ اند تلقی می کند؛ از این نظر، کارکرد سیستمی بحران ها این است که منازعات بسیار حادی را که قابل حل از طریق دیپلماسی معمولی نبوده و در زمان های قدیمی تر از راه جنگ حل می شدند، بدون خشونت یا صرفاً با حداقل خشونت ممکن

فیصله دهند (دوئری وفالتز گراف، ۱۳۷۲، ص ۷۴۸). علم اقتصاد بحران را « مرحله ای طبیعی از چرخه ی کسب و کار که دوره هایش را بر اساس قوانین و پویش های خود سپری می کند»، می داند (کلیمان ژوگلهار). دانش تاریخ ورود جهان به مرحله ی تغییرات بزرگ ناگهانی، یعنی تغییراتی با حالتی دهشتبار، شتابی ناگهانی در مسیر تاریخ ایجاد می کند را بحران می داند. از نظر مورخان، بحران فقط تغییری بسیار سریع در محدوده ی اندکی از زمان است که بر جنبه های بسیار اساسی نهاد ها، نگرش های اخلاقی، انواع اندیشه و احساس، ساختار های قدرت و تشکیلات اقتصادی تأثیر می گذارد (گرهارد مازور، ۱۳۶۷). دانش مدیریت، بحران آخرین مرحله از عمر یک سازمان در حال انحطاط، یعنی زمانی که مرگ آن قریب الوقوع می نماید تعریف کرده (weitzel and jansson, 1989) و از نظر برخی محققان این رشته، همچون گرینر، لیبت و اشمیت، « بحران ها دوره هایی هستند که داغ خود را بر چرخه ی تغییرات مربوط به چرخه ی عمر سازمان ها بر جا می گذارند» (Fuchs, 1967 & Greiner, 1972). آیا می توان و رای اختلاف برداشت ها و تفاوت دیدگاه هایی که بین رشته های مختلف و حوزه های گوناگون درگیر بحران وجود دارد تعریف مشترک و قابل اجماعی ارائه کرد، به گونه ای که به اشتیاق انطباق را با ویژگی های پدیده هایی که بحران نامیده می شوند، داشته باشد و از آن مهمتر، پدیده هایی را که با تمساح، بیرون از دامنه ی شمول خود واگذارد؟